

**PSYCHOLOGICAL CHARACTERISTICS OF THE ELDERLY OF THE
THIRD AGE**
**CARACTERISTICILE PSIHOSOCIALE ALE PERSOANELOR
DE VÂRSTA A TREIA**

Nadejda BALTAGA, Ph.D. student
“Ion Creanga” State Pedagogical University of Chisinau, Republic Moldova
<https://orcid.org/0009-0008-4055-8507>

baltagannd@gmail.com

CZU: 159.922.6-053.9

DOI: 10.46727/c.15-11-2024.p266-276

Abstract

The article examines the psychological characteristics of elderly individuals, specifically those in the "third age" category. Today, one-third of the population is of retirement age, and this segment is growing annually. Some retirees experience destructive personality changes, while others maintain personal integrity. This study aims to identify the mental traits of elderly individuals who preserve such integrity. We analyzed changes in intellectual abilities, the impact of health on quality of life, and the importance of life meaning for the elderly. Our findings suggest that individuals showing personal integrity fit into the "third age" phase, defined as the retirement period up to any loss of legal capacity, where full self-realization is possible. This phase is marked by a capacity to create a new identity, distinct from typical elderly stereotypes. Key factors in forming this identity include the ability to resist negative aging stereotypes and a robust internal motivation to assume responsibility for past accomplishments. Our study concludes that psychological traits of third-age individuals include a strong sense of life purpose, good health, positive self-esteem, as well as well-maintained fluid intelligence and developed crystallized intelligence.

Keywords: elderly; psychological characteristics; stereotypes; third age.

Rezumat

Articolul examinează caracteristicile psihologice ale persoanelor vârstnice, în special ale celor din categoria „vârstei a treia”. Astăzi, o treime din populație este la vârsta pensionării, iar acest segment crește anual. Unii pensionari experimentează schimbări distructive de personalitate, în timp ce alții își mențin integritatea personală. Studiul de față își propune să

identifice trăsăturile mentale ale persoanelor vârstnice care păstrează această integritate. Am analizat schimbările în abilitățile intelectuale, impactul sănătății asupra calității vieții și importanța sensului vieții pentru vârstnici. Constatările noastre sugerează că persoanele care demonstrează integritate personală se încadrează în faza „vârstei a treia”, definită ca perioada de la pensionare până la eventualele pierderi de capacitate legală, în care este posibilă auto-realizarea completă. Această etapă este caracterizată prin capacitatea de a crea o nouă identitate, diferită de stereotipurile tipice asociate bătrâneții. Factorii-cheie în formarea acestei identități includ capacitatea de a rezista stereotipurilor negative legate de îmbătrânire și o motivație internă solidă de a-și asuma responsabilitatea pentru realizările trecute. Studiul nostru conchide că trăsăturile psihologice ale persoanelor din vârsta a treia includ un puternic sens al scopului în viață, o stare de sănătate bună, o stimă de sine pozitivă, precum și o inteligență fluidă menținută și o inteligență cristalizată dezvoltată.

Cuvinte-cheie: persoane în vârstă; caracteristici psihologice; stereotipuri; vârsta a treia.

Introducere

În ultimele decenii, Republica Moldova se confruntă cu multiple provocări ale îmbătrânirii demografice rapide, în contextul unei scăderi în ritmuri alerte a numărului populației cu reședință obișnuită, cauzată de nivelul înalt al scăderii naturale și al migrației externe. Doar în ultimii 8 ani, populația cu reședință obișnuită a țării a scăzut cu 265,5 mii de persoane sau cu 9,3%, de la 2,9 milioane (anul 2014) până la 2,6 milioane (anul 2022). Pe fundalul acestei descreșteri a efectivului populației, asistăm la o îmbătrânire a acesteia, accentuată în special după anii 2000. În perioada 2016-2022, populația de 60 de ani și peste a crescut cu peste 4 puncte procentuale și a atins valoarea de 22,8% (figura 1). Totodată, se înregistrează o creștere a proporției persoanelor în vârstă de 65 de ani și peste cu 2,9 puncte procentuale (de la 12,0% până la 14,9%). Datele provizorii ale Biroului Național de Statistică indică o creștere a coeficientului de îmbătrânire a populației spre 1 ianuarie 2023 de până la 23,8%, fiind cea mai mare creștere în perioada 2016-2023.

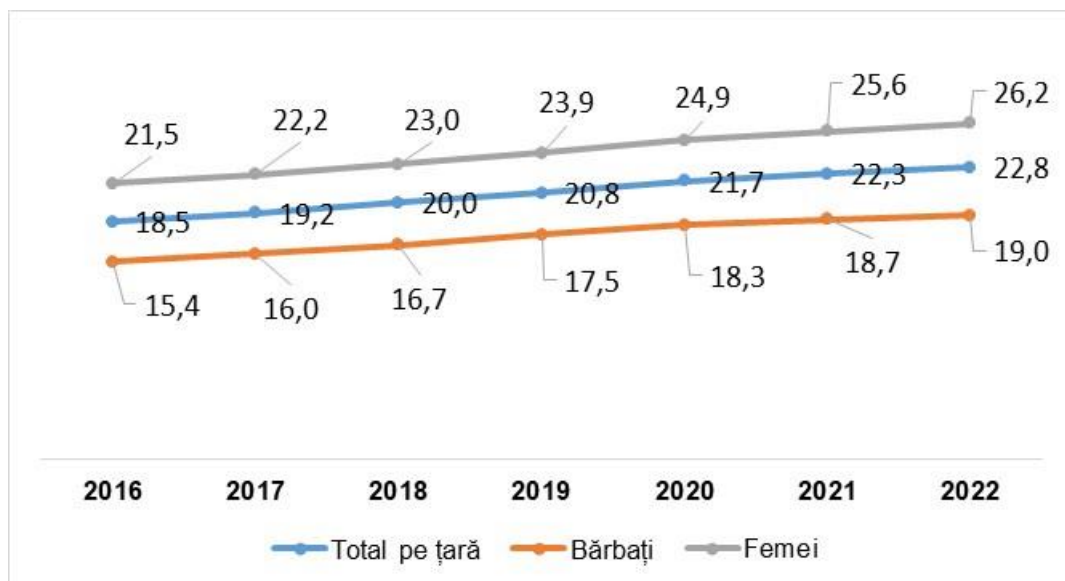

Figura 1. Coeficientul îmbătrânirii populației, perioada 2016-2022 (%)

Sursa: Biroul Național de Statistică

Odată cu creșterea numărului de persoane vârstnice, există o nevoie de adaptare optimă a persoanelor vârstnice la condițiile în schimbare – acest factor determină relevanța studiului nostru.

Scopul studiului nostru este de a determina caracteristicile psihologice ale persoanelor de vârstă pensionară, care, după pensionare, trăiesc o viață deplină și rămân participanți activi în societate.

Pe baza lucrărilor lui D. Wekselr, J. Horn, T. V. Karasevskaya, M. Ch. Mamchits, O. Gazecka, N. Karuse, S. Haud, am identificat principalele schimbări care apar la vârsta pensionării: schimbări în sfera intelectuală; importanța sănătății asupra calității vieții unei persoane în vârstă; importanța semnificațiilor în viața unei persoane în vârstă.

Să începem analiza noastră prin a lua în considerare *sfera cognitivă* a unei persoane în vârstă. D. Wexclair, care a testat scara sa de inteligență pe diferite grupe de vârstă, a constatat că bătrânețea, în general, se caracterizează printr-o scădere a capacității intelectuale generale, care este condiționată de schimbările biologice, dar ulterior s-a descoperit că abilitățile verbale rămân la un nivel relativ stabil [16].

Ulterior, pe baza acestor rezultate, J. Horn a emis ipoteza că aceste rezultate sunt o consecință a efectelor diferite ale schimbărilor legate de vârstă asupra îndeplinirii

sarcinilor verbale și non-verbale. Dezvoltând această ipoteză, J. Horn a format teoria inteligenței fluide și cristalizate. Inteligența fluidă este un domeniu larg al funcționării intelectului uman, care este legat de abilități, prin intermediul cărora dobândim abilități și cunoștințe. Astfel de abilități includ: viteza și eficiența memorării, raționamentul inductiv, operarea cu imagini spațiale, percepția de noi conexiuni și relații, capacitatea de gândire abstractă. Acest tip de inteligență depinde de particularitățile sistemului nervos și este redus treptat de procesul biologic de îmbătrânire a organismului. Inteligența cristalizată este asociată cu abilitățile care se formează odată cu experiența și educația, include conștiința, abilitățile verbale și, în general, bagajul intelectual al unei persoane acumulat de-a lungul anilor. Inteligența fluidă se deosebește de inteligența rigidă prin capacitatea sa de a se dezvolta pe tot parcursul vieții, atât timp cât există capacitatea de a dobândi cunoștințe. Pe această bază, inteligența cristalizată prevalează la persoanele în vârstă, dar acest tip depinde de parcursul de viață al unei persoane [8]. În ceea ce privește inteligența fluidă, pensionarii au un declin natural al funcționării, dar s-a constatat că formarea continuă ajută la menținerea nivelului general al capacității intelectuale. Ca exemplu, luați în considerare un studiu în care 4 000 de persoane în vârstă au fost observate pentru orientarea spațială și capacitatea de raționament. Rezultatele au arătat că 40% dintre subiecți au revenit, cu ajutorul antrenamentului, la nivelul de performanță la teste pe care îl aveau cu 14 ani în urmă [17].

Putem trage concluzia intermediară că inteligența persoanelor aflate la vârsta pensionării este influențată atât de traseul de viață parcurs, care se exprimă în bagajul intelectual (inteligența fluidă), cât și de tranziția unei abilități atât de semnificative.

O altă caracteristică semnificativă pentru orice persoană în vârstă este cu *siguranță starea de sănătate*. După cum arată cercetările lui M. C. Mamchits, starea de sănătate este un factor care afectează calitatea vieții persoanelor în vârstă. Rezultatele studiului arată că participanții care nu sufereau de boli cronice au demonstrat indicatori de calitate a vieții mai ridicați în domenii precum starea generală de sănătate și activitatea fizică [3]. Un alt studiu realizat de cercetătorii polonezi I. Manecka-Bryli, O. Gajicka et al. a

examinat modul în care autoevaluarea propriei sănătăți este legată de anumite boli cronice.

H. Krause arată că prezența cognițiilor negative afectează puternic sănătatea mentală și somatică a persoanelor în vârstă. În plus, un alt studiu al aceluiași autor demonstrează că prezența cognițiilor pozitive permite de a face față stresului și de a rezista influenței situațiilor psihotraumatice [12]. Un alt studiu a fost realizat de S. Howd și L. Dunbolt pe un grup de persoane în vârstă cu cancer incurabil. Conform rezultatelor acestui studiu, ei au ajuns la concluzia că prezența scopurilor și formarea lor stau la baza restabilirii și dezvoltării sferei de vitalitate. De asemenea, semnificațiile cognitive pozitive sau negative permit activarea resurselor comportamentale și a strategiilor de capacitate de viață care înlesnesc reluarea obiectivelor de viață și ajustări mai realiste la acestea [11].

În mod firesc, pierderea sensurilor la bătrânețe este asociată cu *pierderea activității profesionale*, cu copii deja mari și, în principiu, cu o nevoie mai redusă de a întreține o familie. Capacitatea de a găsi noi obiective pentru viața lor deosebește persoanele în vârstă care își trăiesc viața de persoanele în vârstă care „trăiesc pentru a vedea”.

Se poate spune că vârstnicii care își păstrează personalitatea și trăiesc o viață fericită și plină de sens după pensionare aparțin așa-numitei vârste a treia.

Autorul ideii celei de-a treia vârste, Peter Laslett, a înțeles această etapă de vârstă ca neavând un interval de vârstă specific, care începe cu intrarea în vârsta de pensionare și se încheie cu pierderea capacității – a patra vârstă. P. Laslett descrie vârsta a treia ca fiind punctul culminant sau chiar înflorirea vieții umane, oferind eliberarea de obligația de a întreține o familie și de a-și câștiga existența [10].

În lucrarea sa „Fresh Map Of Life”, Laslett oferă periodizarea sa pe vârste, formată din patru categorii, reprezentate prin trăsăturile caracteristice ale acestei sau acelei perioade de vârstă. Această clasificare are următoarea formă [13].

Prima vârstă se caracterizează prin imaturitate, dependență de ceilalți, educație și socializare a personalității. Putem spune că aceasta este vârsta de la naștere până la

finalizarea educației, în timpul căreia are loc formarea personalității și intrarea acesteia în societate.

A doua vârstă se caracterizează prin maturitate, independență, responsabilitate, nașterea și educarea copiilor, câștigarea și acumularea de bani. Cu alte cuvinte, este perioada cuprinsă între intrarea în activitatea profesională și aproximativ vârsta de pensionare, în timpul căreia sunt îndeplinite sarcinile vârstei mijlocii mature: crearea unei familii, creșterea copiilor și împlinirea profesională.

A treia vârstă este caracterizată ca fiind epoca împlinirii personale. Este un interval de vârstă cuprins între vârsta de pensionare și pierderea capacității, deși există cazuri în care autorii au stabilit clar acest interval de vârstă. Perioada în sine este caracterizată de o mai mare libertate și mai puțină responsabilitate, de prezența obiectivelor de viață.

A patra vârstă este perioada de dependență personală de alții, incapacitate și deces. Aceasta este ultima perioadă din această periodizare, care începe cu pierderea capacității și se încheie cu moartea [13].

Ne putem referi la periodizarea vârstei lui Erik Erikson, în care bătrânețea este considerată pozitivă pentru unii oameni și negativă pentru alții. A opta și ultima etapă din clasificarea lui Erikson este perioada în care se încheie principala activitate practică și vine timpul de reflecție și comunicare cu familia și nepoții. *Parametrul psihosocial* al acestei perioade se află între plenitudine și disperare. Sentimentul de plenitudine și de sens al vieții apare la persoana care, privind în urmă la viața sa, simte satisfacție. Cei care își văd viața ca pe un lanț de oportunități ratate și gafe nefericite realizează că este prea târziu să o ia de la capăt și că nu pot recupera ceea ce au pierdut. O astfel de persoană este cuprinsă de disperare la gândul modului în care viața sa ar fi putut decurge, dar nu a făcut-o [6].

Conceptul de a treia vârstă se corelează cu concepția lui T. V. Sklyarova despre bătrânețe. T. V. Sklyarova consideră bătrânețea ca o perioadă holistică, care poate fi împărțită în două etape. Prima parte este legată de *încetarea activității profesionale*, asumarea subiectivă a rolului de „bătrân”, care se manifestă prin schimbarea stilului de viață, care este schimbat de persoana însăși pentru a corespunde grupei sale de vârstă. De fapt, a treia vârstă începe, de asemenea, cu încetarea activității profesionale și

schimbarea stilului de viață. A doua parte este numită condiționat „*perioada senilă*” și este legată de imposibilitatea existenței fără ajutor, precum și de a patra vârstă. Ambele etape nu au o perioadă clară de manifestare. F. Maugham spune că vârsta a treia devine o instituție socială. Ea consideră că sunt necesare cercetări pentru a determina modul în care vârstnicii construiesc noi percepții pe baza mediului din noua etapă a vieții și cum se vor exprima acestea în sfera relațiilor, a identității personale, a sănătății mentale și somatice. Alți autori (C. Gillard și P. Higgs) privesc vârsta a treia sub un aspect mai larg, de pe poziția culturii. Ei sugerează că vârsta a treia este mai degrabă un stil de viață decât o identitate formată. Gil-lard și Higgs definesc, de asemenea, vârsta a treia ca libertate față de constrângerile familiei, recreere constantă, timp pentru auto-realizare și o oportunitate pentru distracție [7].

Suntem mai înclinați să credem că vârsta a treia este asociată, în primul rând, cu capacitatea de a forma o nouă identitate personală, care va fi diferită de identitatea unei persoane în vârstă tipice. Pe baza noii identități, se formează deja un nou stil de viață. Identitatea permite crearea unui stil de viață care va permite persoanelor în vârstă să continue să trăiască o viață plină, poate chiar mai satisfăcătoare decât la vârsta adultă. Mulți factori pot influența formarea identității unei persoane vârstnice, dar subliniem influența stereotipurilor sociale ale bătrâneții și experiența libertății dobândite după pensionare.

În ceea ce privește *stereotipurile sociale* ale bătrâneții, timp de mai multe secole, persoana în vârstă a fost privită ca ceva inutil din cauza pierderii capacității de a efectua o muncă fizică grea. Această percepție este încă păstrată în societate. Societatea transmite aceste percepții persoanelor în vârstă, făcându-le astfel să se simtă inutile și de prisos. Capacitatea de a rezista percepțiilor negative ale bătrâneții are, de asemenea, un impact semnificativ asupra formării identității. Mulți autori subliniază rolul factorilor sociali în procesul de îmbătrânire și în funcționarea umană în stadiul de îmbătrânire. În primul rând, acesta este legat de asumarea unui nou rol social de pensionar.

De exemplu, medicul englez A. Comfort afirmă: „Putem îmbătrâni oamenii din punct de vedere social trimitându-i la pensie, putem chiar să-i îmbătrânim fizic prin această metodă, deoarece la o persoană factorii psihici, fizici și sociali se influențează

reciproc într-o asemenea măsură care ne va surprinde în permanență, chiar și în era medicinei psihosomatice” [2].

T. V. Karsaevskaya constată că în societate există o dublă atitudine față de persoanele în vârstă: negativă și pozitivă. Atitudinea negativă este exprimată în reprezentarea persoanei în vârstă ca un „mormânt viu”, atitudinea pozitivă – ca o „vârstă de dorit, o perioadă de experiență și înțelepciune”. Atitudinile negative față de persoanele în vârstă au apărut în primele etape ale dezvoltării sociale, când persoanele în vârstă deveneau o povară atunci când își încheiau activitatea activă de protecție și susținere; acele vremuri sunt demult apuse, dar prejudecățile încă persistă în mintea occidentalilor. Aceste atitudini au un impact semnificativ asupra comportamentului, bunăstării și chiar sănătății persoanelor în vârstă, care se consideră inutile și superflue în societate. De aceea, este necesar să criticăm atitudinile heterofobe. Din punctul de vedere al atitudinilor umaniste pozitive, este foarte importantă acceptarea valorii sociale a persoanelor vârstnice ca purtătoare de tradiții culturale și de patrimoniu etnic [1].

Stereotipul social al bătrâneții are un mare impact asupra alegerii strategiei de adaptare la factorul vârstă. V. I. Slobodchikov și E. I. Isaev au constatat că în societatea modernă imaginea persoanelor în vârstă ca fiind împovărătoare și inutile pentru societate este larg răspândită. Astfel de stereotipuri au un impact negativ asupra sănătății și percepției de sine a persoanelor în vârstă. Ei se consideră inutili, se consideră o povară pentru rudele lor – aceste percepții sunt baza psihologică a pasivității sociale și profesionale a persoanelor în vârstă [5].

Să analizăm mai în detaliu stereotipurile care formează imaginea unei persoane în vârstă în societate.

Procesele involutive rapide pe care oamenii le experimentează în perioada postpensionare timpurie sunt rezultatul incapacității lor de a rezista influenței puternice a stereotipurilor sociale. Influența acestora duce la schimbări negative în cazul persoanelor recent active și sănătoase.

M. Breuer și colegii săi au efectuat un studiu menit să identifice conținutul stereotipurilor despre persoanele în vârstă. Folosind metoda analizei cluster a

fotografiilor și adjectivelor, Breuer a identificat trei tipuri de stereotipuri despre persoanele în vârstă în societatea americană:

bunică „de modă veche”, „tradiționalistă”, „ajută familia”;
om de stat în vârstă „autoritar”, „conservator”, „are simțul demnității”.
persoană în vârstă „singuratică”, „slabă”, „anxioasă”. [2].

Un alt studiu realizat de M. Hammert și T. Garstka a evaluat conținutul stereotipurilor persoanelor în vârstă utilizând analiza cluster, însă tipurile care sunt a priori nu sunt luate în considerare în acest studiu. Rezultatele acestui studiu au arătat că stereotipurile persoanelor în vârstă au o structură complexă. În ciuda faptului că au existat de două ori mai multe componente negative decât pozitive, cercetătorii au evidențiat complexitatea și ambivalența stereotipurilor despre persoanele în vârstă. Astfel, autorii consideră că caracteristicile „pozitive” ale vârstnicilor conțin un sens negativ și, dimpotrivă, caracteristicile „negative” au un conținut pozitiv [9].

Din aceste rezultate putem concluziona că există o anumită ambivalență față de persoanele în vârstă. Considerând persoanele în vârstă ca membri ai familiei lor, acestea sunt acceptate într-o atitudine pozitivă, în timp ce întregul grup social este caracterizat negativ. De asemenea, percepțiile pozitive ale persoanelor în vârstă sunt în esență negative. Persoanele în vârstă nu sunt acceptate de societate, sunt considerate inutile și incapabile, aceste atitudini au existat încă din primele etape ale existenței societății, când persoanele în vârstă nu puteau efectua în mod eficient munca fizică, și există și astăzi. Societatea transmite aceste percepții negative persoanelor în vârstă, asigurându-le astfel cum ar trebui să fie un pensionar.

În ceea ce privește pensionarii care își trăiesc viața în mod activ după pensionare, putem concluziona că aceștia sunt capabili să își trăiască bătrânețea conform unui scenariu individual, mai degrabă decât să cedeze stereotipurilor impuse. Această capacitate poate fi legată de reziliență ca o operaționalizare a „curajului existențial” sau a „curajului de a fi”. *Curajul existențial* este înțeles ca motivația de a alege viitorul fără să ne gândim la trecut și de a fi toleranți cu anxietatea ontologică, de a primi mai multe informații despre lumea din jurul nostru și, pe această bază, de a lua decizii, precum și de a găsi și consolida sensul vieții [14]. În opinia noastră, motivația de a alege viitorul

și de a fi tolerant cu anxietatea ontologică ne permite să rezistăm imaginii negative a persoanei în vârstă.

Să luăm în considerare *libertatea* pe care persoanele în vârstă o dobândesc odată cu *pensionarea*. În această privință, să ne întoarcem la cercetările lui H. Johnson, care studiază modul în care vârstnicii trăiesc experiența pensionării. Libertatea pe care o dobândesc persoanele în vârstă este cu adevărat enormă, nu există cerințe, nu există așteptări ca de la un lucrător care a trebuit să urmeze reguli specifice pentru cea mai mare parte a vieții sale. Cel mai interesant este ceea ce Johnson numește „paradoxul libertății”. Acest „paradox al libertății” se manifestă prin faptul că pensionarul trebuie să își asume responsabilitatea pentru planificarea activităților sale zilnice. Acest paradox se exprimă printr-un dezechilibru – înainte de pensionare existau cerințe ridicate ale muncii, după pensionare este înlocuit cu lipsa totală de cerințe. Este un tipar comun pentru toți pensionarii de a trece de la un exces la un alt exces. Paradoxul este că adevărata libertate ia o parte din libertate. Paradoxul în sine provoacă un dezechilibru între motivația intrinsecă și cerințele externe, așteptările [10]. Un nivel ridicat de motivație intrinsecă le permite persoanelor în vârstă să accepte responsabilitatea pentru ele însele. Persoana în vârstă realizează că toată activitatea pe care o va desfășura după pensionare depinde în primul rând de ea însăși.

Concluzii

Principalele caracteristici psihologice ale vârstei a treia sunt prezența sensurilor vieții, sănătatea bună și stima de sine pozitivă, precum și inteligența fluidă antrenată și inteligența cristalizată dezvoltată.

Studiul acestor caracteristici va face posibilă elaborarea unui model psihologic al unei persoane de vârsta a treia.

Bibliografie

1. Karsaevskaya G. V. Etapy zhiznennogo tsikla cheloveka // Psikhologiya zrelosti i stareniya. 1997. № 3. S. 8-12.
2. Krasnova O. V., Liders A. G. Sotsial'naya psikhologiya starosti. M. : Akademiya, 2002.
3. Mamchits L. P. Sostoyanie zdorov'ya i kachestvo zhizni lyudey pozhilogo i starcheskogo vozrasta // Problemy zdorov'ya i ekologii. 2014. № 42. S. 116-120.

4. Sklyarova T. V. Vozrastnaya pedagogika i psikhologiya : uchebnoe posobie dlya studentov pe-dagogicheskikh vuzov //Pravoslav. Svyato-Tikhon. Bogosl. in-t, Tsentr ped. issled. „Pokrov”.
5. Slobodchikov V. I. Isaev E. I. Psikhologiya razvitiya cheloveka. M. : Shkol'naya pressa, 2000.
6. Erikson E. G. Detstvo i obshchestvo. SPb., 1996.
7. Gerontologia în era vârstei a treia: Implicații și următorii pași // New York: Springer Publishing Company, 2011. 288 pp.
2. Horn J. L. Teoria inteligenței fluide și cristalizate în raport cu conceptele de psihologie cognitivă și îmbătrânirea la vârsta adultă // Îmbătrânirea și procesele cognitive. 1982. P. 237-278.
3. Hummert M. Garstka T. Judecata despre stereotipurile vârstnicilor: Atitudini, asociații de vârstă și ratinguri de tipicitate ale adulților tineri, de vârstă mijlocie și vârstnici. 1995. Vol. 17. P. 168-189.
4. Jonsson H. Primii pași în vârsta a treia: Procesul de pensionare dintr-o perspectivă suedeză // Terapia ocupațională internațională. 2010. № 1. P. 32-38.
5. Kjørven Haug S., Danbolt L. Persoanele în vârstă cu cancer incurabil: Realizarea semnificației existențiale dintr-o perspectivă a duratei de viață // Îngrijire paliativă și de susținere. 2016. Vol. 14. P. 20-32.
6. Krause N. Evaluarea funcției de atenuare a stresului de semnificație în viață în rândul persoanelor în vârstă // Journal of Aging and Health. 2007. Vol. 17. № 5. P. 792-812.
7. Laslett P. A treia vârstă, a patra vârstă și viitorul // Îmbătrânire și societate. 1994. № 3. Vol. 14. P. 436-447.
8. Maddi S. Hardiness: O operaționalizare a curajului existențial // Journal of Humanistic Psychology. 2004. № 3. Vol. 44. P. 279-298.
9. Maniecka-Bryła I. Gajewska O. Factori asociați cu sănătatea autoevaluată (SRH) a participanților la o clasă a Universității de vârstă a treia (U3A) // Archives of Gerontology and Geriatrics. 2013. № 57. P. 156-161.
10. Wechsler D. Testul „Hold” și „Don't Hold” // Îmbătrânirea umană. N.Y., 1972.
11. Willis S. L. Diferențe de cohortă în îmbătrânirea cognitivă // Structura socială și îmbătrânirea. Procese psihologice / Ed. de K. W. Schaie, S. Schooler. Hillsdale; N.Y., 1989.